

Vremenski nasmešek zgodnje jeseni

✍ Miha Pavšek

Ko smo ravno *bentili* nad letošnjo poletno goriško sezono, natančneje nad njenim neprijaznim in za hribovske podvige večinoma neprijetnim vremenom, se nam je zgodil avgustovski vročinski preobrat. Od sredine meseca dalje so se začeli nizati vroči dnevi – saj se še spomnite, to so tisti, ko najvišja dnevna temperatura zraka doseže ali preseže 30 stopinj Celzija – najprej le spodaj, po dolinah in kotlinah, kasneje pa nadaljuje svoj "prodor" tudi v navpični smeri.

Če vroče dneve posameznih mesecev vsakoletnega poletja seštevamo, še nekako gre. Ko pa se jih nabere zaporedoma za teden ali celo za deset in več dni, pa imamo vsekakor opravka z izjemnim vremenskim pojavom. Avgustovski in ponekod tudi absolutni temperaturni rekordi so to poletje padali kot za stavo, med drugim tudi na Kredarici. V ponedeljek 22. avgusta je bilo 19,6 stopinj Celzija ali kar za stopinjo več kot do sedaj rekordnega avgustovskega dne leta 2003. Kakšno je bilo tisto poletje, pa vsi, ki smo ga doživeli, raje ne omenjamo. Do absolutnega rekorda iz julija 1983 sta zmanjkali še dve stopinji Celzija, prav gotovo pa bi padel tudi ta, če ne bi bile avgustovske noči že sorazmerno dolge. Naj bo zaenkrat dovolj o tem, pa kaj več v prihodnji številki revije, ko bomo vzeli pod drobnogled letošnje vremensko dokaj nenavadno poletno meteorološko trimesečje. Vse kaže, da postajajo hitri prehodi med hladnim in vročim vremenom ter obratno vse pogostejši, vsekakor pa lahko podobno pričakujemo tudi v prihodnje. Vsako leto ob tem času pa se oziramo v nebo (še prej v vremenske karte) in se sprašujemo, ali bomo to jesen deležni babjega ali indijanskega poletja. Saj veste, to je tisto vreme, ki prinese na ustnice nasmešek tudi najbolj trdovratnim vremenskim nejevernikom. Za marsikoga so prav v tem obdobju goriško najlepši dnevi v vsem letu. Če k dobremu počutju in naklonjenemu vremenu prištejemo še vse naravne pridelke, poljščine, sadje in vrtnine, res ni razloga za nezadovolj-

stvo. V meteorološkem terminološkem slovarju najdemo za besedno zvezo "babje poletje" razlago, da gre za daljše obdobje lepega in toplega vremena v jeseni. Zakaj ravno pridevnik babje (na nemškem govornem območju pravijo celo "starobabje") na tem mestu ni pojasnjeno. Po vsej verjetnosti zato, ker gre za nepravo, nenormalno, lahko bi mu rekli tudi nekakšno "pseudopoletje". Zanj je značilno umirjeno, zrelo in lepo vreme s hladnimi, za krajši čas meglenimi jutri in na poletje spominjajočimi najvišjimi dnevnimi temperaturami zraka. Pred nastopom babjega poletja pa mora biti za nami že vsaj eno krajše ali daljše obdobje hladnega vremena. V Angliji in nekaterih sredozemskih državah mu pravijo tudi Martinovo poletje, saj pogosto sovпада s čaščenjem svetega Martina, ki sicer goduje 11. novembra. Pri nas imamo takrat bolj kot z vremenom opravka z drugimi, vinu posvečenimi navadami in običaji. Zanimivo je, da v slovanskem okolju ta besedna zveza ne označuje umirjenosti, temveč nasprotno – razcvet, ko se pojavi občutek mladosti že v zrelih letih. Ali poletno vreme v času, ko smo ga že tako rekoč odpisali. Onstran velike luže pa govorijo v zvezi s tem tudi o indijanskem poletju. To oznako smo Slovenci morda kar prehitro zagrabili in jo sprejeli za svojo, vsaj če sodimo po TV-nastopih uradnih napovedovalcev vremena. Eden od ameriških pisateljev z začetka 19. stoletja je zelo slikovito označil tovrstno vreme: "Zrak je popolnoma miren in vse je tiho, kot bi se Narava po njenih naporih prek poletja

pripravljala na počitek." Tudi izvor besedne zveze indijansko poletje ni povsem dobro pojasnen. Ena od razlag pravi, da naj bi prvotni Indijanci na jugozahodu današnjih ZDA prepoznali tak vremenski vzorec kot nekakšno božjo milost. Tako vsaj so opisali tovrstno vreme prvim evropskim priseljencem. Druga razlaga govori o tem, da naj bi bila za zgodnje jesenske meglice kriva indijanska plemena srednjega zahoda, ki so zaradi pašništva požigala obsežna območja prerij. Zanimiva pa je tudi zadnja, tretja različica razlage. Nekdaj je veljalo, da so lahko trgovske ladje, ki plujejo preko Indijskega oceana, v času ugodnih vremenskih razmer naložene bolj kot ponavadi oziroma imajo pod palubo dodaten tovor. V ta namen so imele nekatere ladje na trupu ali pod premcem oznako I. S. (angleško Indian Summer), s katero je bila označena globina največjega dovoljenega ugreza v času za plovbo najbolj ugodnega vremena. Kako bi lahko to povezali z jesenskim časom na drugi strani zemeljske poloble je seveda drugo vprašanje. Ostaja pa dejstvo o tej dvobesedni zvezi, ki sovпада z že omenjenim vremenskim vzorcem. Zadnja od razlag babjega poletja pa prihaja iz Dalmacije. Tamkajšnje starejše ženske, ki so poleti pogosto čuvalle svoje vnuke, so prišle – seveda v svojih tradicionalnih, črnih oblekah – iz sence oziroma iz hiš šele od septembra dalje, ko sonce in z njim vročina že nekoliko popustita. In seveda opravljale vse, kar se je zgodilo prek poletja oziroma od tam dalje, kjer so ostale konec pomladi. Morda smo tokrat res zašli malo stran od gora, pa vendarle je prav, da poznamo razlago izvora besedne zveze za planincem najbolj naklonjeno vreme. Sicer pa ste tudi vi med tistimi, ki v gorah vsaj sem in tja opravljajo ali pa vas njihova nebeška lepota prevzame do te mere, da pozabite celo na to, da ste Slovenec? Na to vprašanje poiščite odgovor kar sami, morda že med prihodnjim hribole(a) zenjem ... ○